

Nr 400.

Av herr **Winkler**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 175 till riksdagen med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens föreslås bl. a. en ändring av 1919 års lag mot illojal konkurrens i fråga om åtalsrätten vid bestickningsbrott, varigenom allmän åklagare skulle göras åtalsberättigad även utan angivelse från vissa enskilda näringsidkare eller sammanslutningar för främjande av yrkesintressen m. fl.. Denna utvidgning av åtalsrätten, som skulle komma bestickningsbrotten att falla under allmänt åtal, synes mig vara väl motiverad icke blott på grund av dessa brotts allmänfarliga karaktär utan även av hänsyn till svårigheten att med nu gällande åtalsbestämmelser överhuvud taget få dylika brott beivrade.

De nuvarande lagbestämmelserna mot bestickning skola däremot enligt lagförslagets 6 och 7 §§ i övrigt gälla oförändrade. Redan under förarbetena till 1919 års lag om illojal konkurrens uppkommo emellertid inom patentlagstiftningskommittén olika meningar rörande omfattningen av lagens tillämpningsområde. Skiljaktigheterna sammanföllö till stor del med olikheter, som i vissa avseenden äro rådande mellan de lagar, vilka utgjort förebilder för vår lag, nämligen den engelska och den tyska.

Majoriteten inom kommittén ville följa den engelska lagen, som stadgar straff för mutande av anställda av alla kategorier, i motsats till den tyska, som utesluter rent privata tjänare m. fl. Kommittémajoriteten föreslog för den skull, att lagen skulle straffa den som lämnar, utlovar eller erbjuder gåva eller annan förmån till »hos annan anställd person», då syftet varit att muta denne etc.; likaledes skulle straffas »hos annan anställd person», som tager, låter åt sig utlova eller begär gåva eller annan förmån för att därigenom låta muta sig etc. I motiven anförde kommittén bl. a., »att då det fordras att ersättningen i fråga skall hava karaktären av muta och vara avsedd att förmå den anställda att framdeles företaga en handling av i lagen angivet innehåll, synes icke vara att befara, att genom den vidsträckta betydelse, som givits åt begreppet 'anställd', lagen skulle vara för omfattande. Vanliga drickspenningar samt brukliga julpresenter och liknande gåvor falla regelmässigt ej under lagens bestämmelser. Skulle emellertid undantagsvis inträffa, att nyssnämnda förutsättningar äro för handen i fråga om gåva till en rent privat tjä-

nare, att således verklig bestickning föreligger, är och bör enligt kommitténs uppfattning också lagen vara tillämplig. Genom sådan bestickning av en rent privat tjänare torde nämligen ej blott dennes principal utan ock konkurrenter till den mutande kunna avsevärt skadas. Någon giltig anledning synes ej föreligga, varför exempelvis bestickning av chauffören för en i allmän trafik nyttjad automobil, maskinisten vid värmeledningen i ett affärsetablissemang eller föreståndarinnan för en restaurang skulle medföra ansvar, men icke bestickning av chauffören för en privat automobil, maskinisten vid värmeledningen i ett privat hus, kanske ett stort hyreskomplex, eller hushållerskan i ett enskilt hem. Att i förevarande hänseende bedöma de inom industrien, handeln etc. anställda och deras tillskyndare strängare, att giva dem en ogynnsam särställning, kan näppeligen anses riktigt. I bådadera fallen är det fråga om bestickning inom näringslivet, låt vara att den ena kontraheten kan vara en person i rent privat tjänst. Faran, att sådana personer skola trakasseras med obefogade rättegångar, torde av naturliga skäl icke vara stor.»

Den reservation, som häremot anfördes av kommitténs ordförande med instämmande från några ledamöter, föranledde som bekant att lagen kom att begränsas till »i näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person». Till förtydligande av begränsningen inrycktes vidare bland lagens allmänna bestämmelser en § så lydande: »Med näringsverksamhet förstås i denna lag varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet.»

I motsättningen mellan dessa båda meningar ligger emellertid en betydande svårighet vid bekämpandet av mutsystemet. Respekten för lagen riskeras om samma gärning, som bestraffas när den begås av chauffören A., anställd hos Aktiebolaget H. & Co., blir straffri när den begås av chauffören B., anställd hos direktören H. Eller om styrelsen för Aktiebolaget S. blir bötfälld för en guldklocka, given till fröken P., hushållerska för stiftelsen X. Y., men blir straffri för en klocka, given till fröken P:s syster, anställd som hushållerska hos herr Z.

Det kan icke förnekas, att en påtaglig lucka i lagen här föreligger, vilken, om den bibehålles, försvårar rotfästandet i det allmänna rättsmedvetandet av insikten om det ohederliga i att giva och taga mutor.

Huvudskälet till att lagen icke redan från början kom att omfatta även hos privatpersoner anställda lär hava varit, att man icke ville låta lagen komma i tillämpning på den stor hembiträdeskåren. Numera torde emellertid endast i undantagsfall förekomma, att hembiträden i bestickningssyfte mottaga eller erhålla gåvor från handlande, där resp. familj gör sina inköp, varför olägenheten av att denna kategori anställda komme att omfattas av lagens bestämmelser icke längre kan tillmätas någon avgörande betydelse.

Den olikhet inför lagen, som nu råder mellan »i näringsverksamhet anställda» och »hos privatpersoner anställda», kan i längden icke verka anant än demoraliserande och i sin mån förtaga syftet med lagstiftarens ingripande mot här ifrågavarande form av illojal konkurrens, vilken tyvärr alltjämt florerar även i vårt land. Lättheten att dölja brottet och svårigheten att åstadkomma bevis-

ning kräver såsom motvikt en mycket enkelt och tydligt utformad rättsregel. Det effektivaste hindret mot bestickningsväsendets utbredning är otvivelaktigt en klar och bestämd känsla hos den enskilde individen, att mutning icke blott är något rättsstridigt, utan även något så föraktligt att ingen om sin heder mån man eller kvinna får besudla sig därmed. Men för att de unga, som årligen träda ut i livet, skola kunna övertygas om att rättrådighet och obesticklighet äro nödvändiga förutsättningar för all pliktuppfyllelse, får icke i själva lagen vara inskrivet ett medgivande, att bestickning under vissa omständigheter är tillåten eller åtminstone straffri.

Då Kungl. Maj:t nu föreslagit en revision av lagen om illojal konkurrens, anser jag att denna revision bör göras så grundlig, att även ovanberörda olägenhet avhjälpes. Den institution, institutet för bekämpande av mutor och bestickning, som år 1923 bildades med uppgift att söka motarbeta mutor och hemliga provisioner, lär också hava erfarenhet av att lagen genom sin begränsning till »i näringsverksamhet anställda» haft alltför inskränkt räckvidd. Och då det skäl, som tidigare anförts mot en mera omfattande lagstiftning på området, genom ändrad kutym i detaljhandeln praktiskt taget förlorat betydelse, synes allt tala för att lagbestämmelserna mot mutor och bestickning nu givas allmängiltig form.

På grund av vad ovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte besluta, att i 6 och 7 §§ av förslaget till lag mot illojal konkurrens orden »i näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person» måtte ersättas med orden »hos annan anställd person».

Stockholm den 21 mars 1931.

Nils Winkler.

